

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПНУ
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Херсонський державний університет**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ І
ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ В ОСВІТНЬОМУ ТА НАУКОВОМУ
ПРОСТОРІ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
VIII Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції**

07 листопада 2025 року

МУКАЧЕВО

УДК 373.2(063)

А 43

Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі: збірник тез доповідей VIII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 07 листопада 2025 р., Мукачево / Ред.кол.: Добош О.М. (гол.ред.) та ін. Мукачево: МДУ. 2025.360 с.

**Рекомендовано до поширення в мережі Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 8 від 14 листопада 2025 р.)**

Рецензенти:

Бондар Т.І. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету

Фізеші О.Й. – завідувач кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету, доктор педагогічних наук, професор

У збірнику вміщено тези доповідей VIII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі». Учасники конференції розкривають проблеми педагогічної освіти та розвитку особистості, використання новітніх технологій та інновацій в освіті, виховання особистості в контексті сучасної освітньої парадигми, особливості психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців до реалізації завдань компетентнісного підходу в освітньому процесі, дидактико-методичного супроводу компетентнісно орієнтованого навчання у початковій школі, сучасного стану та перспективи розвитку дошкільної освіти в Україні, теорії і практики управління освітою, історії педагогіки.

Видання призначено для науковців, викладачів, аспірантів, студентів педагогічних навчальних закладів, працівників системи освіти.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, що надана в рукописах, та залишає за собою право не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

Редакційна колегія:

Іванова Вікторія Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університет.

Пинзеник Олена Мафтеївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Фенчик Оксана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Швардак Маріанна Василівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

РОЗДІЛ 6 ДИДАКТИКО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	
<i>Білик Олена, Горзов Мирослава</i> МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО НАВЧАННЯ	229
<i>Брижак Надія, Желізняк Микола</i> ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЧЕРЕЗ ПОЗАУРОЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ	234
<i>Горват Маріанна, Лакатош Марина</i> ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНИХ ВЗАЄМОСТОСУНКІВ: ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ ЕКСКУРС КАТЕГОРІЇ «ТОЛЕРАНТНІСТЬ»	238
<i>Горват Маріанна, Фурінець Ірина</i> ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ	240
<i>Лілія Дерік</i> СУЧАСНИЙ УРОК У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ: БАЛАНС МІЖ ТРАДИЦІЄЮ ТА ІННОВАЦІЄЮ	242
<i>Перепелиця Владислава, Мочан Тетяна</i> ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ПРОФЕСІЙ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	247
<i>Тяско Інна</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ УМІНЬ ДОСЛІДЖУВАТИ НАУКОВО-ХУДОЖНІ ТЕКСТИ	250
<i>Фенцик Оксана, Денисенко Світлана</i> ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ПРИКМЕТНИКА	252
<i>Фенцик Оксана, Голіш Ніколетта</i> МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ АУДІАТИВНИХ УМІНЬ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	255
РОЗДІЛ 7 АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ, СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	
<i>Атрощенко Тетяна, Вереш Каріна</i> ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА СУТНІСТЬ ОСОБИСТІСНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО <i>Ольга Банзерук</i> ВІКУ	259
<i>Банзерук Ольга</i> ГОТОВНІСТЬ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ	262

РОЗДІЛ 7

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ, СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Тетяна Атрощенко

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти
Мукачівський державний університет

Каріна Вереш

спеціальність 012 Дошкільна освіта
другий (магістерський) рівень вищої освіти
Мукачівський державний університет

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА СУТНІСТЬ ОСОБИСТІСНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Дошкільна освіта є невід’ємною складовою загальної освітньої системи та першим її рівнем, який забезпечує основу для становлення й подальшого розвитку особистості дитини. Вона покликана створити умови для набуття дитиною первинного життєвого досвіду та цілісного розвитку. У цьому контексті Базовий компонент дошкільної освіти (далі – БК) підкреслює, що «компетентність як результат дошкільної освіти та особистісне надбання відображає систему взаємопов’язаних компонентів фізичного, психічного, соціального, духовного розвитку особистості дитини: емоційно-ціннісного ставлення; сформованості знань; здатності та навичок до активного, творчого впровадження набутого досвіду, тобто до регуляції досягнень, поведінки, діяльності» [3]. Таким чином, дошкільна освіта не лише виступає стартовою платформою, а й спрямована на формування ключових компетентностей, які забезпечують гармонійний розвиток дитини та її готовність до подальших етапів навчання й соціальної взаємодії.

Формування компетентності дітей раннього та дошкільного віку передбачає досягнення ними такого ступеня розвитку, який дозволяє повноцінно жити й діяти в умовах сучасного світу. Йдеться про опанування основних знань, уявлень, практичних умінь і навичок, що допомагають дитині орієнтуватися у довкіллі, успішно пристосовуватися до різних життєвих ситуацій і відповідно

реагувати на поведінку інших людей та події, які відбуваються навколо [1].

Однією з провідних компетентностей дошкільного віку в освітньому напрямі «Особистість дитини» БК визначено саме особистісну. У документі підкреслюється, що її освітній потенціал «реалізується у творчій активності дитини у всіх специфічно дитячих видах діяльності (ігровій, пізнавальній, образотворчій). Виявляється в особистісних якостях дитини – від елементарних уявлень та позитивного ставлення дитини до свого внутрішнього світу (думок, почуттів, мрій, бажань, мотивів, планів, ідеалів, цілей, прагнень) до становлення основ її світогляду і розвиненості її свідомості (пізнавальної активності, емоційної сприйнятливості, позитивної налаштованості дій, думок, оптимістичними переживаннями, реалістичними намірами). Особистісну компетентність характеризує сформованість самосвідомості: ідентифікації себе зі своїм «Я», позитивної самооцінки, домагання визнання іншими її чеснот, уміння співвідносити «хочу» (мотиви, наміри), «можу» (знання, вміння навички), «буду» (регуляція поведінки та діяльності), здатність уявляти себе в минулому, теперішньому, майбутньому часі; орієнтування у своїх основних правах і обов'язках» [3].

Дошкільний вік – це період, упродовж якого у дитини формуються уявлення про навколишній світ, суспільні явища та міжособистісні стосунки. У процесі вступу в життя малюк має засвоїти численні соціальні правила, що склалися в суспільстві. Відповідно, особистісну компетентність розглядаємо як інтегративну якість дитини, що виявляється у її здатності усвідомлювати себе як неповторну особистість, діяти самостійно, відповідально, виявляти ініціативу та емоційно-позитивне ставлення до світу; формується у процесі активної взаємодії з навколишнім середовищем, іншими людьми, через засвоєння соціального досвіду. Саме тому вона, на наш погляд, виступає основою соціального розвитку дошкільника, адже у процесі пізнання себе дитина поступово оволодіває способами взаємодії з іншими, засвоює соціальні норми, цінності й ролі.

Соціальний розвиток дошкільника розглядається С. Матвієнко як «поступовий процес його входження у нове соціальне середовище, під час якого

дитина проходить послідовні етапи становлення як соціальної істоти» [2, с.12]. Вагомими для нас є виокремлені авторкою такі фази становлення дошкільника як соціальної особистості:

Перша фаза – етап засвоєння дитиною різноманітних соціальних ролей (статевих, сімейних, громадянських), соціальних норм і культурних цінностей, а також оволодіння відповідними формами та способами діяльності. На цьому етапі дитина проявляє типову для більшості людей поведінку, прагне «бути, як усі». Це період адаптації до соціуму, коли малюк тимчасово втрачає деякі індивідуальні риси задля інтеграції в бажану соціальну групу.

Друга фаза – виникає внаслідок конфлікту між уже досягнутим рівнем адаптації та потребою проявити власну індивідуальність. Дитина прагне виділитися серед інших, зберегти своє «Я» та власну унікальність, не розчиняючись у групі.

Третя фаза – етап інтеграції в колектив однолітків, де дитина реалізує свої індивідуальні якості в межах групових інтересів, робить свій особистий внесок у спільну справу та трансформує своє «Я» у «Ми» [2, с.12].

Отже, особистісна компетентність виступає ключовим показником цілісного розвитку дошкільника, оскільки забезпечує внутрішню готовність дитини до подальшого пізнання світу й активної взаємодії з ним. Вона інтегрує емоційну, пізнавальну, соціальну та поведінкову сфери, формуючи здатність дитини не лише адаптуватися до нових умов, а й виявляти активну позицію, самостійність та ініціативність у різних ситуаціях. У міру зростання дитина опановує дедалі складніші форми саморегуляції, вчиться усвідомлювати мотиви власних дій, прогнозувати їх наслідки та будувати конструктивні стосунки з оточенням.

Таким чином, розвиток особистісної компетентності у дошкільному віці створює фундамент для формування соціально зрілої, відповідальної і вмотивованої особистості. Засвоюючи соціальний досвід, дитина поступово переходить від зовнішніх форм поведінки до внутрішніх переконань, від наслідування — до власного вибору, від орієнтації на дорослого — до здатності

діяти самостійно. Це забезпечує її готовність до шкільного навчання, до нових соціальних ролей і до активної участі в житті суспільства на наступних етапах вікового розвитку.

Список використаних джерел:

1. Бойко С.П. Формування соціальної компетентності дошкільників як запорука їх адаптації в інклюзивному освітньому просторі: теоретичний аспект. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/3408/1/Формування%20соціальної%20компетентності%20дошкільників%20як%20запорука%20їх%20адаптації%20в%20інклюзивному%20освітньому%20просторі.pdf>
2. Матвієнко С.І. Методика формування у дошкільників соціальної компетентності: навч.- метод. посібник. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2012. 103 с.
3. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція. Наказ МОН України № 33 від 12.01.2021 р. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-bazovogo-komponenta-doshkilnoyi-osviti-derzhavnogo-standartu-doshkilnoyi-osviti-nova-redakciya>

Ольга Банзерук

спеціальність 012 Дошкільна освіта
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Луцький педагогічний інститут

Науковий керівник: Фаловська Ірина Дмитрівна

ГОТОВНІСТЬ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ

Формування готовності вихователів до діяльності в інклюзивному середовищі є безперервним процесом, що триває протягом усього професійного життя, адже робота з дітьми, які мають особливі освітні потреби, вимагає не лише глибоких знань і високої педагогічної майстерності, але й постійного вдосконалення, освоєння сучасних методів, підходів і освітніх технологій.

ЮНІСЕФ визначає інклюзивну освіту як процес, спрямований на врахування різноманітних освітніх потреб усіх дітей шляхом забезпечення їх активної участі у навчанні, культурних заходах і житті громади [3].

Професійна компетентність вихователя в інклюзивній освіті передбачає наявність цілісної системи знань, умінь і навичок, необхідних для ефективної роботи з дітьми, які мають ООП, що включають:

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>